

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Cal Collbaix

Francesc Moncunill havia heretat dels seus avantpassats no solament la seva casa pairal, sinó també el mas Oms amb els seus masos ròncs, els quals el 1636 havien estat absorbits i incorporats a la propietat Montconill. Les seves terres davallaven dels plans de Montconill, travessaven la Riera de Fals, i s'enfilaven pel vessant dret de la

riera fins arribar a la carena, on es trobaven amb el terme de Rajadell.

Al caire mateix de la carena, no gaire lluny del Portell de Collbaix, va fer construir el 1762 una caseta, que va rebre el nom de Collbaix. Se sap amb precisió l'any de la construcció per la llinda, tal com es pot apreciar en la foto adjunta. La llinda és molt original, ja que té una característica que no hem trobat en cap altra llinda, de Fals o de fora. El picapedrer, qui sap si per iniciativa pròpia o per indicació

de l'amo, va substituir les vocals del text per nombres; així, el número 1 és la "A", el 2 la "E", el 3 la "I", etc. D'entrada la llinda és incomprendible, però un cop es té la clau del codi es pot llegir fàcilment el nom del propietari FRANCESCH MUNCONILL i la data.

La primera menció de la casa es troba en un document del notari Masramon datat el gener de 1778. El document esmentat és la cessió al parcer Josep Puigdemívol d'un terreny pertanyent a l'heretat Oms, per tal de construir *...una tina al costat de aquella que jo tinch en la casa nova de Collbaix...* La cessió contemplava així mateix la construcció d'una barraqueta adossada a la tina per tancar la boixa i encabir-hi una sola bota d'una càrrega. L'adquiridor s'havia d'encarregar d'instal·lar una premsa, que pagaria l'amo. Aquest no li va cobrar res per la cessió, però va posar la condició que un cop morís la rabassa de les vinyes, aquestes i la tina retornarien a ell sense haver de satisfer cap mena d'indemnització al parcer.

El Puigdemívol menava dues vinyes del mas Oms, de dues quarteres i mitja i un jornal de mules respectivament, possiblement situades a prop de la caseta de Collbaix. Però poc després d'haver obtingut el permís de fer la tina, el Josep va morir i el seu fill gran Joan Puigdemívol, que s'estava a Manresa, va traspasar el maig d'aquell mateix any la tina i les vinyes a Francesc Oller, pel preu conjunt de 209 lliures. Aquest Oller treballava de pagès a Fals, però els seus orígens s'han de buscar al mas Carol de Fonollosa.

Se sap que el 1789 a la casa de Collbaix hi habitava un masover dit Jaume Mollet, però després d'ell no tenim constància de qui va viure-hi. Una colla d'anys més tard s'hi estava la família de Francesc d'Assís Prat i la seva dona Antònia Soler. El Francesc d'Assís va morir-s'hi el 18 de març de 1857. El mateix dia havia acudit al llit del moribund el rector del poble, que a més de reconfortar-lo amb el viàtic, li va escriure el testament. La seva darrera voluntat va ser que la seva dona quedés com usufructuària, que es repartís deu lliures a cada fill i que fos nomenat hereu Joan Prat Soler. L'hereu va rebre un camp de sembrat, dues vinyes, un hortet i la casa, que estava gravada amb un cens de 72 rals.

Coincidint amb l'època del traspàs, la casa va sofrir grans danys, sembla ser que causats per les tropes que empaitaven les partides dels carlins pel Pla de Fals. Segons el testimoni oral del Xaupés, un veí, a la casa s'hi van amagar alguns fugitius, que van ser descoberts perquè van deixar roba a estovar a la bassa, i en represàlia, la casa va acabar cremada i parcialment ensorrada.

El 30 de desembre de 1861, Cristòfol Moncunill va renovar els tractes referents a la casa i la terra que l'envoltava amb Joan Prat, el qual encara no havia arribat a la majoria d'edat. Va necessitar el consentiment de sa mare i del seu oncle i tutor, Anton Soler, per poder signar el contracte. Entre d'altres clàusules, es pot destacar les que segueixen:

...aquella casa en su mayor parte quemada y derruida, llamada Collbaix, junto con una porcion de tierra á ella contigua de cabida cinco cuarteras y medio de sem-

bradura de trigo (...) el adquisidor debera reedificar la casa establecida, poniendola habitable y conservandola siempre a sus costas (...) La vendimía debera llevarla dentro del lagar de la casa establecida y despues dar una carga de vino "a raix de tina" por cada cinco quintales de vendimía correspondientes al estableciente...

Dins del terreny de la finca, el masover tenia dret a criar un porc, dos rucs i algunes gallines. El preu del nou establiment va ser de 6 lliures i 15 sous de cens anual, a més a més de les parts, com hem pogut llegir. El cens s'havia d'entregar a l'amo per Nadal, personalment a casa seva.

Joan Prat va casar-se amb Agnès Font Serra, de cal Jan del Molí, i van tenir tres nenes i dos nens. El 1890 va néixer Joan Prat Font, l'hereu. Aquest es va casar el 20 de desembre de 1913 amb Anna Miquel Costa, procedent del lloc de Calonge de Segarra. La noia va aportar al matrimoni un dot de 300 pessetes i el Joan hi va afegir un escreix o suplement per noces de 150 pessetes més.

L'Agnès va morir el 1917 i el seu home ho va fer el 1921. Els joves van heretar la casa, però l'amo Manuel Moncunill Parellada els va voler fer fora per motius que ignorem. Una sentència del Jutjat de Manresa, confirmada per la Sala del Civil de Barcelona el 13 de març de 1929, va donar la raó a l'amo.

Vista general

El següent propietari, Francesc Xavier Moncunill Vilarró, va encarregar a uns paletes que fessin algunes obres a la casa, tal com ho testimonia una placa metàl·lica que hi ha a la façana de la casa, que diu "COLL-BAIX restaurat en 1931".

Després van passar per la casa diverses famílies de masovers, que com sol ser habitual, no van deixar constància escrita del seu pas. Segons testimonis orals més o menys fiables, i seguint l'ordre cronològic, van viure a la casa de Collbaix el Valentí Sanfeliu Playà i la Lola Pous Codina, vinguts de Manresa. Tenien quatre fills, dits Ignasi, Josep, Dolors i Maria. Al final de la guerra, durant la retirada, els van prendre una mula. Van anar a reclamar-la a Manresa i van tenir sort, perquè els en van deixar triar una altra entre les que tenien confiscades. Amb la mula, que els va sortir bona, el Valentí anava a jornal, perquè la casa de Collbaix tenia poca terra i no donava per a viure. Els Sanfeliu van marxar als Balcells cap a l'any 1945.

Llinda de la finestra

A continuació s'hi va estar durant dos anys una parella jove vinguts de Rajadell, el Francisco i la Ramona Montfort.

Cap el 1948 van instal·lar-s'hi Antoni Serra Jorba, natural de Piera, i Florència Roca Sellarés, d'Horta d'Avinyó, amb tres fills ja grans. El Josep va marxar a Rellinàs, el Vicenç va treballar de mosso al Molí de Boixeda i a cal Cinto, mentre que el Jaume Serra Roca tirava endavant la casa. Estava casat amb Maria Centelles Casajuana, una noia de la Batzuca de Rajadell. La relació entre la jove i els sogres, vells i xacrosos, no era cap model de cordialitat, segons diuen les males llengües. Als voltants de 1965 els masovers es van traslladar a una casa a la part del regadiu de Manresa.

La casa buida aviat va ser víctima dels actes de vandalisme que solen afectar les cases abandonades.

Mentrestant però, la propietat va canviar repetidament de mans. Joan Moncunill Esterrí va fer el 1967 una permuta amb Àngel Vilanova Sellarés entre la finca de Collbaix i altres terres de l'antic mas Oms i set apartaments a Malgrat de Mar. El nou propietari la va mantenir fins el 1974 que la va vendre a Ramon Bernades Eroles de Terrassa. Dos anys més tard aquest se la va revendre a Valentí Prat Torradabella, un marbrista de Castellbell, el qual va dividir la finca a trossos i se'ls va anar venent. El 1980 la casa amb el terreny al voltant, una hectàrea i mitja aproximadament, va ser inscrita a nom de Maria Carmen Bonilla Molina, de Rubí.

Aquesta va trobar la vivenda en força mal estat i va haver de fer fortes inversions en obres de millora a la casa i d'endreça de l'entorn. El 1991 la Carmen va traspasar la casa al seu fill Manuel Garcia Bonilla i la seva muller Ana Lara Garcia, veïns de Terrassa, que són els propietaris actuals.